

Skilsmässofrekvens bland föräldrar till barn med CP och ryggmärgsbräck och risken för ekonomisk utsatthet

Johan Jarl

Bakgrund: Föräldrar till barn med funktionsnedsättning har visats ha högre emotionell och finansiell stress än föräldrar till barn utan funktionsnedsättningar. Detta kan förväntas öka risken för mental ohälsa och skilsmässa. Då många barn med funktionsnedsättningar behöver mer uppmärksamhet och resurser än barn med typisk utveckling är de speciellt utsatta för minskad föräldratid och emotionell stress, något som ofta uppstår till följd av skilsmässor. Skilsmässor leder också ofta till ökad finansiell osäkerhet och lägre socioekonomisk status vilket förväntas ha långsiktiga negativa konsekvenser för barnet. Även i de fall konsekvensen för föräldrarna inte blir så påtaglig som en separation, kan situationen ändå påverka familjekonstellationen, t.ex. genom att föräldrarna skjuter upp eller avstår från att skaffa ytterligare barn.

Tidigare forskning på området visar på motstridiga resultat där föräldrar till barn med funktionsnedsättningar har både ökad och minskad risk för separation. Studier har visat på minskad sannolikhet att få ytterligare barn medan andra studier inte har hittat någon sådan effekt. Gemensamt för majoriteten av den tidigare forskningen är att studierna är gjorda på små studiepopulationer och utan att justera för viktiga bakgrundsfaktorer.

Syfte: Syftet med detta projekt var därför att studera om föräldrars risk för separation och sannolikhet att skaffa ytterligare barn påverkas av att ha ett barn med medfödda/tidiga funktionsnedsättningar (CP och MMC).

Metod: Vi har identifierat barn med CP och MMC födda 1990-2015 genom CPUP/MMCUP-registret och det nationella patientregistret samt en kontrollgrupp från den allmänna befolkningen. Föräldrar till både fall och kontroller har identifierats genom Flergenerationsregistret. Till denna studiepopulation har vi kopplat information om familjesituation, hälsa, demografi och socioekonomi. Vi använde en s.k. Cox proportional hazard regression modell med "interval- censoring" för att skatta risken för separation och sannolikheten för ytterligare barn. Denna modell fångar även upp förändringar över tid, t.ex. om föräldrar med barn med funktionshinder separerar tidigare/senare även om det inte finns någon skillnad i total separationsgrad.

Resultat: Vi finner ingen effekt av att ha ett barn med CP på risken för separation men en minskad sannolikhet för att föräldrarna skaffar ytterligare barn. För föräldrar med barn med MMC ser situationen annorlunda ut med en starkt minskad risk för separation samtidigt som ingen effekt på sannolikheten att skaffa ytterligare barn noterades. Dessa effekter varierar över olika föräldrarkarakteristika, där framför all låg utbildning är kopplat till ökad risk för separation och minskad sannolikhet för ytterligare barn. Däremot påverkar inte svårighetsgraden av CP effektskattningarna.

Konklusion/betydelse: Våra resultat ska förstås inom den svenska kontexten, med en omfattande socialförsäkring och stöd till utsatta familjer. Framtida studier bör studera om de negativa konsekvenserna varierar mellan familjer beroende på tillgången till olika former av stöd, framför allt personlig assistans. Om så är fallet skulle detta indikera att eventuella negativa effekter på föräldrarna är undvikbara.